

PADĖKIME VAIKAMS TAPTI SAVO MOKYMOŠI ŠEIMININKAIS

Siekiant sklandaus ir sėkmingo mokymosi nuotoliniu būdu ir išgirdę tėvų išsakytus sunkumus pastebėjome, kad didžiausias iššūkis mokiniams tampa savo mokymosi organizavimo gebėjimai. Suprantama, kad namų aplinkoje vaikams kyla labai daug pagundų užsiimti kita veikla, kuomet dalyvavimas sinchroninių pamokų ir/ar savarankiškas darbas reikalauja nepadalinto dėmesio, o laisvai pasiekiamos mokymuisi skirtos priemonės prie informacinių technologijų gundo padalinti dėmesį darant du ar daugiau darbų iš karto, t. y. „multitaskinti“. Nepaisant to, kad „multitaskingas“ laikomas vienu iš Z kartos bruožų neuromoksliniu požiūriu yra nustatyta jo tiesioginė įtaka mąstymui, poilsiui, mokymuisi ir bendravimui. Žinoma jis turi ne tik neigiamų, bet ir teigiamų aspektų, tačiau vieną galime teigti drąsiai, kad „multitaskinimas“ nėra efektyvus mokymosi elementas ir imdamiesi daugiau nei vienos užduoties, mes skatiname smegenis blaškytis. Ir deja, bet efektyvumas dėl to mažėja.

Visi sutiksime, kad mokyklos aplinka labiau yra įpareigojanti dirbti, įsitraukti į veiklas. Kitaip ir būti negali, nes tai tiesioginė mokinių „darbovietė“ kurioje prašoma laikytis visuotinai priimtų taisyklių, vyrauja aiški ir struktūruota dienotvarkė, veikla. Mokykloje mokinius paskatindavo mokytojas, kuomet pedagogo akis tradicinių pamokų metu viską pamatydavo ir žinojo, kaip ir kada paskatinti, paraginti, patarti, o namuose tai reikia daryti pačiam. Taigi susiklosčiusioje situacijoje ir visiems mokantis nuotoliniu būdu, mokiniui, nuo mažiausio iki didžiausio, reikia tapti tikru savo mokymosi šeimininku, o tai puiki galimybė tėvams apmąstyti savo vaidmenį vaikų mokymo(si) procese ir **padėti** jiems ne tik produktyviai ir efektyviai dalyvauti nuotoliniame ugdymosi procese, bet ir **įgyti** kur kas sudėtingesnių **kompetencijų**, reikalingų tolesnei jų profesinei ir asmeninei raidai. Sakydami „padėti produktyviai ir efektyviai dalyvauti nuotoliniame ugdymosi procese“ neturime galvoje, kad tėvai turėtų tapti „mokytojais“ atliekantys tokį pat vaidmenį kaip mokytojai mokykloje, ar „mokiniai“, rengiantys dalį namų užduočių už vaiką, o turi **tapti** vaiko mokymosi **pagalbininkais bei partneriais**, padedantys jam pačiam atlikti užduotis, išmokti mokytis, gebėti valdyti savo mokymosi procesą ir pan. Šių kompetencijų įgijimas ir tobulinimas yra itin svarbus siekiant pagerinti ateities užimtumo perspektyvas ir padėti užtikrinti asmeninę realizaciją, socialinę aprėptį ir aktyvų pilietiškumą, nes asmens kompetencijos rodo jo gebėjimą veikti organizuotai sudėtingomis, besikeičiančiomis ir neprognozuojamomis aplinkybėmis.

Tai gi šiuo kreipimusi norime paskatinti Jus, tėvus - svarbius vaikų ugdymo(si) proceso dalyvius, tapti efektyviais mokyklos bendruomenės nariais, socialiniais partneriais nuotolinio mokymosi sistemoje. Užtikrinant mokymosi tęstinumą namų aplinkoje ir siekdami, kad mūsų

gimnazijos mokiniai neužstrigtų ir nenuleistų rankų nuotolinio mokymosi procese norime pasidalinti praktiniais patarimais, kas galėtų padėti mokiniams mokantis namuose.

Veiksmų planas, kaip padėti savo vaikui¹:

- Savo vaikui **aiškiai pasakykite, kad** nors mokosi namuose, į mokymosi procesą vis tiek reikėtų žiūrėti rimtai, o **dienos tvarkaraščio reikia laikytis taip, lyg jis būtų mokyklos klasėje**.
- **Baikite ginčytis dėl mokslų.** Jeigu jūs ir vaikas patekote tarsi į „užburta“ ratą, kupiną ginčų ir priekaištų, susitarkite dėl paliaubų. Taikiai pradėkite viską iš naujo. Maloniais ritualais nuteikite vaiką mokytis. Jūs galite jam išvirti jėgų teikiančios arbatos arba patiekti porą skiltelių obuolio, bananą arba riešutų – maisto smegenims. O gal prieš imantis užduočių leiskite jam pasiklausyti mėgstamiausios dainos arba padaryti dar ką nors, kas galėtų pakelti jo nuotaiką.
- **Kartu sudarykite darbų sąrašą.** Ką reikia atlikti rengiantis rytojaus klasės darbui? Kaip ir kada atlikti? Kokių sąsajų jūsų vaikas dar nesuprato, kokius žodžius arba faktus jis turi pasikartoti? Beje, planą sudarote ne jūs, o vaikas. Paaiškinkite jam, kad kuo anksčiau pradėjus mokytis, liks laiko galbūt iškiliančioms problemoms gvildinti ir iš tikrųjų suvokti bei išsaugoti tai, kas išmokta. Skatinkite savo vaiką kiekvieną dieną prieš mokantis apmąstyti, ką jis ketina veikti ir kiek tam tikrai užduočiai atlikti prireiks laiko. Paskui kartu susumuokite rezultatus: ar jis tinkamai įvertino, kas puikiai pavyko ir kokių iškilo problemų, ką būtų galima daryti kitaip?
- **Laikykitės ritmo.** Reguliarus mokymosi laikas, prie kurio vaikas gali priprasti, mažina besaikių diskusijų ir ginčų pavojų. Su savo atžala aptarkite, kada, jo nuomone, geriausia atlikti namų darbus. Iškart po pietų? Po ilgesnės pertraukos? O gal prasidėjus vakarui, pažaidus? Taip pat atsižvelkite į savo vaiko bioritmą. Nuosekliai reikalaukite laikytis sutartų terminų, kol jūsų vaikas pripras prie naujo plano ir pats stengsis nuo jo nenukrypti. Padėkite jam išmokti planuoti į priekį. Namų darbai, laisvalaikis ir kiti terminai turėtų būti žymimi asmeniniame arba šeimos kalendoriuje. Mokantis nereikia pamiršti ir laisvalaikio, nes kitaip kaupiasi neigiamos emocijos, o mokymasis veikia kaip bausmė.
- **Besimokančiajam vaikui perleiskite atsakomybę dėl mokymosi.** Svarbu patikinti vaiką, kad jis gali ir geba mokytis, ir jūs to nenorite iš jo atimti. Tačiau pabrėžkite, kad, norėdamas mokytis lengviau ir maloniau, jis visada gali tikėtis jūsų pagalbos. Galbūt pavyks ne iš karto, o žingsnis po žingsnio pasitraukti iš bendro mokymosi. Jei vaikas pripratęs, jog kartu atliekate užduotis, siūloma paaiškinti, kad nuo šiol jis pats turi priimti sprendimus. Ir taip po truputį stenkitės nesimokyti už

¹ Kazlauskienė A., Masiliauskienė E., Pocevičienė R., Gaučaitė R. *Savivaldus mokymasis – tai mokymasis gyvenimui arba kaip netrukdyti vaikui mokytis?* Šiaulių universiteto Edukologijos fakultetas

vaiką. Tik iškilus problemai, suteikite „patarėjo visais klausimais paslaugas“. Kai jau įprasite (ir jūs, ir vaikas) šitaip mokytis, atsiribokite nuo bendro mokymosi, bet kartu apibendrinkite atliktas užduotis, aptarkite, kaip sekėsi mokytis. Parodykite savo pasitikėjimą, kad „tai yra jo darbas“, kad „aš tavimi pasitikiu, tu tai padarysi pats“.

- **Padėkite planuoti.** Aptarkite su vaiku, ko jis nori pasiekti per atitinkamą mokomąjį dalyką, kurį dalyką mokydamasis turėtų pasitempti ar kaip norėtų pakeisti savo elgesį. Siūloma formuluoti kuo konkretesnius tikslus, pavyzdžiui, „aš ketinu išmokti trečiojo skyriaus taisykles“, o ne „aš noriu, kad man geriau sektųsi matematika“. Padėkite sukurti pasiekiamus ir įmanomus patikrinti etapinius tikslus ir ketinimus, sakykime, „kasdien po 15 minučių mokysiuosi 1–3 skyriaus taisykles“. Leiskite vaikui pamąstyti, kaip jis ketina įveikti nesėkmes ir neviltį. Tikslingai skatinkite jį, kad, įsitraukdamas į kokią nors veiklą, pradėtų nuo malonių dalykų, pavyzdžiui, nuo mėgstamo mokymosi dalyko.
- **Atraskite laiko pokalbiams.** Su vaiku atraskite laiko pokalbiams ir šitaip palaikykite naudingą grįžtamąjį ryšį. Galite vaiko pasiekimus lyginti su ankstesniais jo paties, bet ne su klasės draugų pasiekimais. Šitaip įmanoma pamatyti jo padarytą pažangą. Suteikite galimybių vaikui pačiam nagrinėti savo klaidas, o paskui kartu aptarti, kokių kilo sunkumų ir kaip juos įveikti. Kaskart vaikui priminkite, kad klysti normalu, ir klaidos – ne kliūtys, bet paskata ar galimybė siekti geresnio rezultato.
- **Skatinkite vaiką padėti sau pačiam.** Mokydamasis vaikas skatinamas orientuotis ir į savo išsikeltus tikslus bei pasitikrinti, ar juda jų link. Ar kyla trukdžių? Kaip jis stengiasi juos įveikti? Galima pasiūlyti, kad vaikas susidarytų ir „savęs apdovanojimo“ sąrašą: kas jam teikia malonumo, kuo atlikęs darbą galėtų save pradžiuginti (pavyzdžiui, galbūt pasiklausysi muzikos ir pan.). Stenkitės neužsikrauti vaiką užgriuvusių mokymosi problemų. Patarkite, kaip jis vienas turėtų susidoroti. Jeigu klaida trukdo mokytis toliau, nurodykite ją, tačiau tiesiogiai netaisykite ir neužbėkite sprendimui už akių. Skatinkite vaiką mąstyti – pasitelkite pavyzdžių arba performuluokite klausimus. Pavyzdžiui: „Kokios turi informacijos, kuri tau galėtų padėti eiti toliau?“ „Pabandyk tiksliai įvardyti problemą?“ „Kokį metodą pritaikai, sprenddamas ankstesnes užduotis?“ ir pan.

Prisitaikymas prie naujo vaidmens reikalauja kantrybės ir pastangų. Suprantame, kad tai yra fiziškai ir emociškai sudėtinga tiek Jums, tiek vaikui, todėl svarbu būti supratingais bei palaikyti šiltą tarpusavio bendravimą. Ir atminkite, kad kiekvienas vaikas yra kitoks. Kai kurie vaikai greitai suvokia ir priima tai, kas nauja, kiti iš pradžių gali šiek tiek priešintis. Svarbu padėti vaikui rasti individualų

kelią – veiksmingą tik jam. Kad ir kas būtų, neturėtume per daug reikalauti, – tik kartu numatyti realius tikslus. Veikdami prieš vaiko valią, nieko nepasieksime, nes motyvacija neįsiekijama.